

Kakabaý Ylýasowyň döredijiliginde oba durmuşynyň çeper keşbi

Category: Edebiýaty öwreniş, Goşgular, Kitapcy, Oýlanmalar, Sözler
написано kitapcy | 21 января, 2025

Kakabaý Ylýasowyň döredijiliginde oba durmuşynyň çeper keşbi
KAKABAÝ YLÝASOWYŇ DÖREDIJILIGINDE OBA DURMUŞYNYŇ ÇEPER KEŞBI

Berkarar döwletiň bagtyýarlyk döwründe hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallalary netijesinde ýurдумыз ykdysadyýetde, syýasatda, medeniýetde, sungatda, edebiýatda, umuman, ähli ugurlar babatda gün-günden ösýär, özgerýär. Biz hem Milli Liderimiziň «Öçmez-ýitmez ruhy mirasymyzy döreden ata-babalarymyzyň mübarek adyny, mertebesini şöhratlandyrmak, gadymy hem müdimi taryhymyzy, milli genji-hazynalarymyzy, pelsepämizi, zybanymyzy, däp-dessurlarymyzy dünýä ýaýmak biziň mukaddes borjumyzdyr» diýen parasatly sözlerinden ugur alyp, edebiýat meýdanynda ajaýyp şygyrlary, çuň manyly pikirleri bilen özüne ýagşy at galdyryp bilen şahyr, Türkmenistanyň halk ýazyjysy Kakabaý Ylýasowyň döredijiliginde oba durmuşynyň çeper keşbiniň açylyp görkezilişini beýan etmäge synanyşdyk.

Ylmy iş «Girişden», esasy üç bölümde, «Netijeden» we edebiýatlaryň sanawyndan ybarat bolar. Birinji bölümde K.Ylýasowyň özür ýoly barada maglumat berilse, ikinji bölümde onuň goşgularynda obany näderejede janlandyryp berip bilşi, türkmen obasynyň çeper beýan edilişi doğrusynda gürrün edilýär. Üçünji bölümde bolsa, şahyryň nusgalyk döredijiliginde ulanylan goşgy düzüliş görnüşleri, kapyáya sazlaşygyna ussatlygy, täzece röwüş alan çeperçilik serişdeleri hakynda goşgularyň mysalynda durlup geçildi. Ahyrky bölümde bolsa, K.Ylýasowyb bile tirkeşen döwürdeşleriniň, döredijilik gatnaşyklaryny saklan ýoldaşlarynyň, okyjylaryň we kärdeşleriniň ýatlamalaryndan gysgaça maglumat bermek bilen onuň adamkärçilik sypatlarynu

hem açyp görkezmeklige synanyşyldy. Türkmenistanyň halk ýazyjysy Atamyrat Atabaýew: «Kakabaý Ylýasow ýaly şahyry bolan halk bagtlydyr» diýip, onuň ynsanlyk mertebesine, şahyrana döredijiligine uly baha berýär.

Kakabaý Ylýasow oba durmuşyny, zähmetkeş babadaýhanlary wasp edip tanalan şahyrdyr. Onuň goşgularyny liriki gahryman haýsy zat barada pikir etse-de, ol bizi ene toprak, il-gün, öz borjumyz, belent adamkärçilik barada oýlandyrýar, kalbymza tämiz pikirleri ornaşdyrýar, bagtyň nämedigine pugta düşünmäge, bu ajaýyp durmuşy ýürekden söýmäge, onda bagtyýar ýaşamaga, pæk ýürekden zähmet çekmäge, ynsana belnet sarpa goýmaga joşdurýar. Mahlasy, şahyryň ýüregi oba adamlary bilen deň gopýar, olar bilen deň gadam urup, mydama olaryň arasynda gezýär.

Awtor bu toprak için atalar gan dökdi, şonuň üçin mukaddesdir diýen müň gezek ýazylan sözleri gaýtalanok-da, ýeri serlip ýatan esger şineline meñzedýär. Bu eýýäm hiç bir düşündirişsiz münläp esgeriň, ýagny ata-babalarymyzyň şu toprak için jan berendigini aňladýar. Goşgynyň soňky iki setirinde bolsa, bagbakjaly, lälezar meýdanymyzy wepat bolan gahrymanlarymyz üçin goýlan çemene meñzedýär. Şolaryň yhlasy, şolaryň Watana bolan söýgüsü sebäpli gül açýan meýdanymyzy synlanyňda, ata-babalarymyza şu eşretli günler üçin, asuda asmanymyz üçin bergiliqidimizi ýadymyza salýar. Hawa, şahyryň islendik goşgusyny alyp göreniňde hem topragyň, topraga jan berýän daýhanlaryň, olaryň üsti bilenem oba durmuşynyň waspyny görmek bolýar. Onuň goşgulary üçin häsiýetli zat zähmetkeş adam, onuň bagty hem mertebesi, döwrüň zamananyň öñündäki borçlary, ene topragyň göwsünden bol hasyl almak ugrundaky uly yhlasy, ýadawsyz aladalary doğrusyndaky oýlanmalardan, pikir öwürmelerden, häsiýetlendirmelerden ybaratdyr. Ol «Ynam» atly goşgusynda hem güýz geldi, daýhanlar hem hasylyny ýyg纳dy diýip, sadaja, ýontem sözler bilen däl-de, kemsiz çeperçilik ýuki ýeten tasin öwüşginli, hiç kimi gaýtalamaýan röwüşdäki setirler arkaly daýhanlaryň tutuş bir ýyllyk azabynyň hasylyny ýygnaýsyny ezberlik bilen suratlandyrýar.

Şahyr oba durmuşy barada näce köp goşgy ýazsa-da, ol hiç wagt

öz-özünü gaýtalamandyr. Şol bir temadan ýüzläp goşgulary ýazyp, her goşgusynda hem täze-täze meñzetmeleriň, keşpleriň üsti bilen täze pikirleri aýdyp bilendigi şahyryň iň uly utuşydyr. Dogrudanam, şahyr galam işletmek, zehin siñdirmek üçin saýlap alan ugruny sungat derejesine ýetirip bilipdir. «Şahyryň öz dili bilen aýdanyňda, onuň döredijiligi «sowulmaz bagtyň mesgeni» hasaplan durmuşy» onuň ähli goşgularynyň içinden eriş-argaç bolup geçýär.

Şahyryň haýsy goşgusyny okanyňda hem oba durmuşy bilen baglanyşykly setirlere ýa-da manylara gabat gelýäris. Özuniň saýlap alan temasyna wepalylyk Kakabaý Ylýasowyň bütin döredijiligine mahsus. Şu wepalylyk onuň dürli temalarda ýazan goşgularyna özboluşly öwüşgin berýär.

Umuman aýdanymyzda, Kakabaý Ylýasowyň özboluşly döredijilik ýoly, aýratyn zehin ukyby bar. Şahyryň ussatlygyny diňe bir goşgularynyň temasy, ideýasy bilen däl, eýsem, onuň goşgularynda ulanan hiç kimiňkä meñzemeýän, hiç kimiňkini gaýtalamaýan özboluşly çeperçilik serişdeleri, goşgy düzüliş formasynyň dürli görnüşlerinden ýerlikli peýdalananmagy bilen hem subut edip bolar.

Aýgül NAZAROWA,
ýaş alym. Edebiýaty öwreniš